

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Negyedévre 1.50 kr. Két óra 1.—kr.
Félévre 3.— „ Egy óra —.50 „
Egész évre 6.— „ Egyes szám helyben és vidéken 6 kr.

HIRDETÉSEKET

Árszabály szerint számítunk. Bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyiltér minden sor 20 kr.

FŐMUNKATÁRS:
CSENGEY GUSZTÁV.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:
DR. BARTHA BÉLA.

KIADÓ:
STEINFELD JENŐ.

ŐRÁLLÓ.

POLITIKAI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelen hetenkint kétszer u. m.: kedden és pénteken.

Bérmentellen leveleket nem fogadunk el

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmentellen leveleket nem fogadunk el

Halál és örökélet.

A Golgotha nagy halottját, az emberiség legnagyobbat jövevényét először megcsufolták, megköpödték, töviskoszorút nyomtak nemes homlokába, keresztre feszítették s aztán zsoldos poroszló bérelt fegyvert döfött oldalába. Eltemették kőszikla-sírba, követ hengerítettek koporsójára, szolganéppel őriztették — s ő, az Ige, a világ Megváltója, népek és erkölcsök isteni ujjáteremtője, lerázta a halál bilincseit magáról, elgördítette egyetlen leheletével a nehéz követ koporsójáról, kikelt az enyészet birodalmából — feltámadott, hogy örökké éljen.

Meghalt a magyar nemzet megváltója, az új Magyarország megeremtője. miután fenekig ürítette a földi szerencsétlenségek poharát s megjárta a nagy, a mondhatatlan szenvedések Golgotháját.

De lelke, ez a nagy, halhatatlan lélek lerázta magáról a mulandóság követét, kikelt az enyészet birodalmából — feltámadott, hogy örökké éljen alkotása, neve, megszentelt emléke. míg magyar szív dobog, míg szabadságszerető ember lesz e földön.

Igen, a halott Kossuth nem halt meg, sőt örökké él!

Oh, mily vigasztaló, felemelő, lelkesítő tudat ez mindazok részére, kik egyházuk, nemzetük, s az emberiség jólétéért, boldogságáért, szabadságáért küzdenek, küzdenek azokért a nagy, nemes erkölcsi eszmékért, melyekben van az igazi boldogság!

Az egyéni szerencsétlenség, a félreismertetés, a bukás semmi; a halálnak nincs hatalma a küzdők fölött!

A nagypénteki keresztthalál után jó a husvét dicső vasárnapja, az egyén halálából születik az Eszme, a Lélek halhatatlansága, a Feltámadás, az Örökélet!!

Politikai pártjaink.

Kezd egy kicsit derülni, a sötétség oszlófényben van, az egyenlőségnek fényes sugarai a Sándor-utcai palotát legalább időnként erősen megvilágítják!

S mind annak dacára politikai pártjaink nem tudnak egészséges alapon újjá szerveződni, ha-

nem a legnagyobb ellentéték mellett is egymáshoz vannak kötve, a sötétség a világossággal, a liberalizmus a reakcióval!

Valahányszor rá gondoltam azokra a liberális javaslatokra, melyek általános tárgyalása épen most fejeződött be, bizonyos lelki öröm fogott el, hogy ime végre valahára elérkezett az ideje annak, hogy egészségesebb politikai viszonyok s pártalakulások keletkezzenek. Mert hiszen nem kell hozzá valami kiváló politikai szenilitás, hogy az ember lássa azon nagy idő, pénz és szellemi erő pazarlást, mely a magyar képviselőházban e miatt történik.

Az egész ország kíváncsian várta, mi lesz hát a sok izgatottság után, mely az egész nagy közönséget lázban tartja? Törvényhatóságok, testületek, világi- és egyházi elemek nyilatkoztak pro és kontra s a támadásoknak és gyanúsításoknak nem volt vége-hossza: egy szóval megmozdult az egész társadalom vallás- és nyelvkülönbség nélkül s ezen izgalomban egyedül a magyar politikai pártok maradtak úgy mint voltak s nem találták szükségesnek, hogy véget vetve az elvtelenségnek és személyes érdekeknek, elvek körül csoportosuljanak.

Nem sajtósági jelenség-e, hogy ily nagy fontosságú törvényjavaslatnál, mint a polgári házasságról szóló, a fő kérdés és cél, melyet szem előtt tartottak, a pártok egysége s kivéve a szabadelvű pártot, mindegyik nagy garral hirdette, hogy a controvers vélemények dacára a pártkötélekek fel nem bomlottak.

Tehát a t. képviselő urak előtt az a főcél, hogy a pártok épségben maradjanak? a haza, a nemzet java mellékes?

A politikai pártok ily felfogás mellett szolgálhatnak ugyan rideg pártcéloknak, de a közérdeknek nem s így legkiválóbb és legtehetségebb politikusaik is, kiknek tudására, tehetségére s munkaerejére nagy szüksége van a hazának, — mert hisz ilyenekben egy nagy nemzet sem bővülködik — ellentétbe jönnek önmagukkal, nemzetük boldogulásának alapfeltételeivel s még egy oly kiváló egyéniség is, mint Apponyi, ily magatartás mellett önmaga szállítja alá nemcsak népszerűségét, mert az muló kincs, hanem a benne vetett jogosult reményeket is.

Valósággal csalódások politikája ez! Egyenlőséget, szabadságot proklamálni, magát a legszébb eszmék zászlóvivőjének tartani és mégis ez eszmék ellen küzdeni: az még a politikában is visszataszító. Nem csoda, hogy — mondhatni biztosan bekövetkező — bukása felett azt mondják: utólréte a nemezis. Ebben igenis megnyilatkozott az örök erkölcsi törvény.

És milyen a pártja?

Ha valamikor, úgy most érdemli a „habarék párt“ elnevezést

Mit kereshet még ott — az általános vita befejezése után midőn a nézetek kiegyeztetésére többé remény nincs — Horváth Lajos, Veszter Imre, Horváth Gyula stb. szabadelvű képviselő, midőn a párt vezéreinek politikájával ellentétbe jöttek?

Micsoda morális erő, minő elvek kötik még őket ezen párthoz, holott különben is alig volt különbség kormány — és nemzeti párt között?

Én nem hiszem s nem tudom belátni, hogy az ő képviselői tekintélyök s fényök nagyobb lenne ezért, mert a nemzeti párthoz tartoznak.

De magának a pártnak sincs morális ereje és súlya, ha benne ily heterogen elemek vannak. Lehet-e ilyen pártnak a nemzetnek biznia s lehet-e az egyes párttagok között ősziinte barátság és szövetség?

Nem különb a nagy közjogi ellenzéknek állapota sem. A magyar hazának függetlenségét, a nemzetnek szabadságát s az állampolgárok közötti egyenlőséget akarja kivívni; a nagy turáni halott fényes lelkének utolsó fellobbanásával világította be az utat, melyet követniök kellene, ha elveikhez hűk akarnak maradni, s mégis megtűri kebelében a reakcionárius képviselőket is. Justh és Helfy egy hajóban eveznek Ugronnal és Vajayval, az ultramontanizmus ezen lovgajával! S még aztán ók akarják képviselni a Kossuth iránti kegyeletet s halálát, mely egy nemzetet borított mélységes gyászba, kicsinyes manőverekre használják föl.

Ily viszonyok között nem lehet bizni ezen pártnak komolyságában és őszinteségében sem, mert Ugronnak klerikális izü politikai nézetei sehogyan sem egyeztetetők össze a 48-as szabad eszmékkel, melyeknek megvalósítására — mint

Getsemane és Kálvária.

(Nagypénteken.)

Égi bizalmam ha fogy,
S rajtam a kétség kifog,
Getsemane kertibe
Szállj el lelkem röptibe.

Ott az árnyas fák alatt,
Mig leszál az alkonyat,
Nézd csak őt, a szenvedőt
Köny, fohász közt térdelőt.

Földi bizalmam ha fogy
S rajtam a kétség kifog,
Kín, halálos gyötrellem
Helye hozzád von szívem.

Hegedüs István.

Husvét ünnepén.

Meddig hull még záporodra könnyed,
Felhőidből, néma fájdalom?
Jaj, mikor lesz a szív terhe könnyebb?
Jaj, mikor lesz a szív terhe könnyebb?
Jaj, mikor lesz a szív terhe könnyebb?
Meddig tart még, oh Sátán hatalmad?
Vagy országod mindörökké áll?
Szent igazság, nincs e más jutalmad,
Mint keresztfa és méregpohár?

Meddig tart még, oh kaján gyűlölség,
S kapzsi önzés, hitvány életed?
Vagy soha sem termi meg gyümölcsét,
A békét az áldott szeretet?
Kézen és a szíven szolgáljárom:
Vakság és bűn, meddig nyomsz porig?
Lesz-e kor, hogy e széles világon
A szabadság kihajnalodik?

Lesz. Közeleg az ígért jövendő,
Lépteit az egyes századok;
Már fehérlik messziről a kendő,
Mely vért s könnyet letörülni fog.
Az ember, az istenség remekje
Angyallá lesz: boldog és szabad;
Bátran tör a czélra, nem remegve,
S többé a szív ketté nem szakad.

Üdvözöllek, szép jövő, szivemből,
S áldom érted e dicső napot;
Ajkam édes hálászóra zendül
A Győzőnek, ki feltámadott.
A napok közt, forgó századokban,
Nagy jövőre e nap a kezes:
Él az eszme, a sir fényre lóbban,
Van okod szív, hogy higgy és szeress!

Santha Karoly.

Kossuth Lajos amerikai fogadtatása.

(Folytatás.)

Európa oly nagyszerű események előestéjén áll, hogy legyen bár az én háláérzetem Önök iránt bármily forró, még sem éreztem volna magamat felhatalmazva, az Atlanti tengeren épen a jelen időben átkelni, csupán azon czélból, hogy Önök előtt meleg köszönetemet kifejezzem.

Köszönetet mondtam volna én Önöknek, az Európai szárazföld szabadságát előmozdító tényekkel; és látogatásomat Önök dicsőséges partjain elhalasztottam volna, míg a szabadság elhatározó háboruja kivivatott, — ha hogy végzetemben állana, hogy e napot túléljem.

De hát mi az indoka az én itt lételemnek épen a jelen időben? — Ennek indoka uraim, az, hogy Önök nemes cselekvénye, az én megszabadíttatásom, azon meggyőződést keltette föl mindenütt a világon, hogy Önök e nemes cselekvénye nem egyebet jelent, mint annak nyilvánítását, hogy el vannak Önök határozva, belévetni

súlyokat azon mérlegbe, melylyel az Európai szárazföld végzetének meg kell mérlegeltetni.

Azon meggyőződést keltették fel Önök mindenütt a világon, hogy az én megszabadíttatásommal ezt akarták Önök mondani: „Vén Európa elnyomott nemzetei, legyetek jó kedvel; ime Amerika ifjú óriása nyújtja erőteljes karjait a tengereken által, kész levén testvériesen közreműködni jövendőötökön“. Mind a világ így értelmezi Önök cselekvényét. Önök pompásan biztosított helyzetökben (in your proud security) alig képzelhetik Önök, mily önbizalommal nevelték az elnyomottakat (what self-confidence you have added to the resolution of the oppressed). Megkötötték Önök, a nemzetek végzetében az érdekközösség kapcsát. Nem kételkedhetem az iránt, hogy tudva van Önök előtt, miként fogadott engem a közvélemény mindazon országokban, melyekben megfordultam, mióta szabad vagyok; és minő érzelmeket keltett fel megszabadíttatásom azon országokban, melyekben megjelenem nem állott rendeltetésben.

Önök tudják, hogy én egyszerű, szegény, pénzetlen száműzött, majdnem gyűpontjává lettem a reménynek és bizalomnak a legkülönbözőbb nemzeteknél, melyeket semmi egyéb, mint a közös szenvedések köteleke egyesített egymással.

Vajjon hol van a forrása ezen, az emberiség történetében páratlan jelenetnek? Ennek forrása ott van, hogy a világ Önök nemeskeblű cselekvényét, az én kiszabadíttatásomat úgy fogadta, mint azon tény kijelentését, hogy az Egyesült Államok el vannak határozva, meg nem engedni a világ kényurainak (despots), hogy az elnyomott emberiséget lábbal tapossák. Innen van az, hogy az én megszabadíttatásom örömkilátásokkal üdvözöltetett Sváciától Portugalliáig, mint a reménység egy sugára.

Innen van az, hogy még azon nemzetek is, melyek leginkább óhajtik jelenlétemet Európában, most egyhangulag így szólottak hozzám: „Siessen Ön, siessen Ön, az Egyesült Államok nagy, szabad, gazdag és hatalmas népéhez, és hozza által annak testvéries segédelmét Ön országára ügyében, mely oly belsőleg van összekötve Európa szabadságával“. És ime itt állok, hogy az emberi

mondja — törekszik. A ki a 48-as eszmékért lelkesül s azokat akarja az életbe átültetni, annak azokat minden következményeivel kell elfogadnia.

Lehet-e egy mindenféle elemekből összeváltott konglomeratumnak politikai súlya, morális ereje? Lehet-e ily pártra a nemzetnek támaszkodni? S ha megvalósíthatnák főcéljukat, a független Magyarországot, akkor Vajai, Polónyi, Ugron, vagy Helfy, Justh, Thaly, felfogása szerint rendeznék be intézményeit s jogrendjét? Hiszen a liberális gondolkodás nem fejthet ki elég erőt, mert akadályozza működésében amaz!

Itt a tűzpróba, meglátszik ki a szabadelvű és ki nem az; ne üzzön tehát játékot senki sem, mert abból senkinek sem lehet haszna! A ki mellette van a szabadelvű törvények mellett, az mért nem állt nyíltan s bátran elvtársai közé? A ki nek elvei és meggyőződése ellentmondanak ezen javaslatoknak, az a hasonló gondolkodásuakkal képezzen egy pártot, hadd lássuk már egyszer parlamentünkben az elvek harcát, hadd mérjék össze fegyvereiket s győzzön a jobb! Hazánknak nem immorális politikai párttaktikákra s kicsinyes manőverekre, hanem életre való politikára s józan törvényhozásra van szüksége.

Legkorrektebb magatartást tanusított a kormány, midőn a polgári házasságról szóló törvényjavaslat elfogadását párt- és kabinetkérdéssé tette: csak az sajnálatos a dologban, hogy a kormányban megkezdett tisztulási processzus oly rövid volt s nem folytatódott más pártokban, hogy a levegő megtisztult volna.

Egész politikai jövőnk és sorsunk függ a jelenlegi javaslatoktól, hisz oly kérdéseket bolygatnak, melyek társadalmi életünk alapjait képezik s melyek képesek a hazát eddigi megszokott életéből teljesen másba vezetni át

Okos, körültekintő tanácskozásra s minden oldalú megvitatásra kellett törekedniük egy pártoknak, mint az egyes képviselőknek, de nem arra, hogy néhány nagy jelentőségű s a kérdés magaslatán álló beszéd után beszéljenek csak azért, hogy beszéljenek; nyujtsák a vitát s szavazást abban a reményben, hogy valami áldott véletlen szétrobbanthatják a reformbarátok koalícióját.

Az pedig csak úgy valósulhat meg, ha a jelenlegi pártok újja születnek s az egyes képviselők elvek szerint csoportosulnak pártokká s mindenek felett nem a pártok egységének minden áron való fentartására, hanem a haza, a nemzet javának előmozdítására törekszenek.

Micsoda haszna volt a francia nemzetnek I. Napoleonnak ama tudósításából, melyet oroszországi megverése után Párisba küldött, hogy a hadserege elpusztult, de ő megvan és siet hazájába?

Mayer Endre.

jogok közössége ügyét védjem az Egyesült Államok nagynevű köztársasága előtt.

Csekélységem dacára, a Mindenható Isten engem választott ki, hogy az emberiség ügyét Önök eleibe terjeszsem.

Felhatalmaztatásom e képességre meg van írva rokonszenvében és bizalmában mindazoknak, kik elnyomottak, — és mindazoknak, kik mint Önök idős testvére — Britannia népe rokonszenveznek az elnyomottakkal; felhatalmaztatásom e képességre meg van írva, azon reményekben, és várakozásokban (hopes and expectations of the world) melyekre Önök feljogosították a világot az által, hogy engem fogságomból megszabadítottak, és a tevékenységem visszaadtak.

De tetszett a Mindenhatónak igénytelen egyéniséget alkalmul venni még egy más tárgyban, mely szerencsés forduló pontot képezhet a világ végzetében. (But it has pleased the Allmighty to make out of my humble self yet another opportunity for a thing, which may prove a happy turning-point in the destinies of the world.)

Te stvéries üdvözlöt hozok Önöknek Nagy-Britannia népétől. Nem szólok hivatalos minőségben, minőt a diplomácia adományoz, melynek titkolózása átok a világra, hanem hirmondója vagyok a nép közérzetének, mely jogosítva van, kormányának irányt adni, és a melynek én tanuja voltam, midőn a leghatározottabb módon, nyilvánosan kijelentette: hogy Anglia népe egyesülve Önökkel felvilágosodott testvéri szeretet által, mint egyesülve van vér szerint is, tudatában Önök erejének, mint tudatában van saját magának is, az ingerültség és vetélykedés minden hajlamával, mindenkorra felhagyott, és az Egyesült Államok testvéries csatlakozását óhajtja a végre, hogy minden nemzetnek biztosítsák legfőbb hatalmi joga (sovereign right) önmagáról rendelkezni, és hogy védelmeztesék a nemzetek legfőbb hatalmi joga, a kényurak túlkapó elbizottsága ellen (against the insolent arrogance of despots), és hogy szövetségbe lépjenek a kényurak szövetsége ellenében Önökkel együtt, mint keresztapalehesen jelen az európai szabadság közelgő keresztességénél.

(Folyt. köv.)

KÖZÉLET.

Kossuth és a román nép.

Ott, a magas hegyek tövében, csendes völgyek ölén él egy nép: az oláh. Jó nép ez, nem ábrándozik a nagy „Dakóromániáról,” mint azt a jólelkű agitátorok elhitetni szeretnék.

A szabadságharc alatt, igaz, a nagy tömeg iszonyatos tettekre vetemedett, de hogy minő jelszavak alatt vezették őket erre, mindnyájan jól tudjuk.

De maradt ránk sok, igen megható jelenet emléke is. Hallottam regélni csoda dolgokat; mint menti meg a hű oláh szolga urát; hallottam mesélni, mint üzte el az oláh falu népe felbőszített önvéréit, kik az uraságra akartak törni. S láttam sebeket mutogatni, melyeket hősi küzdelemben nyert oláh nemzetiségű honvéd...

Az oláh nép, ha nem is értette meg mindjárt a szót, látta azután, mit hozott számára az a küzdelem, mit a magyarral vívott együtt!

Igy lett Kossuth is valóságos szentté az oláh nép szívében. Ez a nép annyira hajlandó a vallásos rajongásra, hogy Kossuth az ő lelkében nem úgy él, mint egy nagy tettekre elhívott ember, hanem mint valóságos szent, ki csodákat művelt.

Mert, bármit mondjanak is, e nagy alak emléke ott él az oláh nép szívében is kitörölhetlenül.

Szegény oláh jobbágy! mennyit kellett neki szenvednie épen saját kebeléből támadt urak járma alatt!

Ha a magyar jobbágy szolga volt, kivel ura önkényűleg bánt el, — az oláhhval igavonó baromként bánt saját vére. S mind ezért az ódiomot a magyarra hártották...

De jött Kossuth. Benne megváltóját imádja az oláh, imádja benne azt, ki őt a rettenetes „jobbászia” (jobbágság) alól felszabadította.

Egész mythoszi alak előtűnik Kossuth. A szabadságharcot mai napig is „Bataia lui Kossuth,” Kossuth harcának hívják.

Oláhok közt nőttem fel, s mondhatom, Kossuthot azokból a regékből tanultam meg imádni, melyeket a hozzánk eljáró öreg oláh parasztok kegyelettel mondtak el nekem.

Azóta jó idő elrepült; a mesélő bácsik közül sokan elmúltak, de a regék élnek még mindig.

A mult években egy öreg oláh emberrel jöttem össze, ki a szabadságharc lefolyása óta mint kisbíró szolgálta faluját. Büszkén emlegette az öreg, hogy ő Kossuth katonája volt.

Persze azóta mitem törődött a külvilággal, s midőn említém előtte, hogy Kossuth él, hontalanul, nagyot sóhajtott s igyekezett titokban letörölni a szemébe gyülő könyeket.

Valjon tudja-e, hogy ama nagy szív, kit ő akkor akkor megsíratott, örökre megszűnt dobogni...

„Hej ha Kossuth haza jön, majd másképp lesz a”! ezt szokta mondani mindig egy regelő bácsikam. Bizton várta az öreg, hogy haza jön a nagy száműzött. Mert ő látta Kossuthot 49-ben Debrecenben, még beszélni is hallotta s azóta sohasem feledheti.

Sokat tudnék még elmondani, ily apróságokat az oláh nép kegyeletéről, melynek tisztaságát, őszinteségét annyiszor akarták már beszennyezni azok a Luciferek.

A magyar nemzetnek gyásza van, szíve felzokog nagy halottjáért — együtt sir vele az a nép is, mely ott él a magas hegyek tövében, csendes völgyek ölén...

És ez a gyász oly megható!...

Cyrril.

EGYHÁZI ÉLET.

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Szíveskedjék az alábbi sorokat, akár úgy a mint vannak, akár a dolog lényegét illetőleg, kivonatban, becses lapjában közzétenni.

Nem áll az, hogy mi, református lelkészek az egyházszertartási cselekvényekért megállapított, úgynevezett palástdíjakat az anyakönyvi bejegyzésekért fizetett összegnek szeretjük deklarálni, mint becses lapja 20. számában Református lelkész állítja. Mi, erdélyiek, erről az elméletéről semmit sem tudunk. Sem törvényeink, sem elméletünk, sem gyakorlatunk. Díjleveglen így vannak kiállítva: „keresztelésért... esketésért... temetésért...” Nekünk az anyakönyvvezésért nem fizet senki. És így mi az anyakönyvek állami-vezetése esetében e címen semmit sem veszítünk. Veszítjük a kiadványokért járó összegeket.

De hisz az oly csekély azon munkával szemben, a melyre ingyen köteleze vagyunk, hogy azért kár, különösen pápista atyafiainknak a legnagyobb harangokat félrevernünk a mi érdeklünkben. Inkább az volna óhajandó, és minden rendelkezésünkre álló eszközzel azt kellene kívánnunk, hogy a mint megszűnik tiszteletbeli állami hivatalnokok lenni, egyúttal szűnjenek meg örökös díjlevegdeléssel dolgozó szolgái lenni az állam minden kigondolható közegeinek. Voltaképen nekünk ezután nem szükséges anyakönyv. Csak családkönyv. Tehát megfelelő kárpótítás mellett átadandó volna az — anyakönyv és annak a kamatja fedezné a kiadványokért bejövő csekély díjakat. Ezekért a könyvekért kellene kárpótítás a mely az egyes egyházak papi hivatalaé lenne — és nem azért a munkáért a melyet nem fogunk folytatni, s a melyért ez okon, nem is követelhetünk semmit se. Tisztelettel 1894. március 16.

Valler József.
mákói ev. ref. lelkész.

Az abauji ref. egyházmegye szeszta-komaróci egyháza f. hó 18-án választotta meg egyhangulag lelkészét Frenzel Bertalan szemerei ref. lelkész személyében. Az egyházmegyét Kovács Béla szepsii lelkész és Dobozy István a csereháti járás szolgabírája képviselte.

A magyar protestáns irodalmi társaság taggyűjtőbizottsága f. évi március hó 31-én d. u. 5 órakor a budapesti ev. ref. főgimnázium (Lónyai-utca) könyvtártermében gyűlést tart, melynek tárgya: a taggyűjtés szervezése.

Erdős József drt., a debreceni ev. ref. teol. akadémia tanárát s a főiskola jelenlegi igazgatóját a bécsi ref. teol. fakultás tanáruul hívták meg. Mint értesülünk, kitűnő kartársunk e megtisztelő meghívást nem fogadta el s megmarad a magyar tanügy munkásának. A mily mértékben örülünk kitüntetésén, annyira jól esik elhatározása. Különben rövid idő alatt ő a második magyar teológiai tudós, kit külföldre hívnak. Az első Kvaszala János pozsonyi ev. teol. tanár volt, kit a dorpáti egyetemre hívtak meg.

TANÜGY.

Egy egyházmegyei tanügyi bizottsági gyűlés.

Az ungi ref. e-megye tanügyi bizottságát, a Dezső-féle népiskolai tanterv fölötti tanácskozás és véleménynyilvánítás végett összehívta elnöke, nt. Szabó József. Nem a gyűlésről akarok referátum adni, hanem a valóban mélyen járó elnöki beszéd vezéreszméit emelem ki s azokhoz fűzöm, a protest. iskolaügy jövőjét illetőleg saját megjegyzéseimet is.

Minden egyházmegyének meg vannak elválasztott tanügyi bizottsági tagjai, a kik némely helyt hiányosan — bizonyos időben s helyen — összegyűlekeznek, néhol röviden, másutt lelkesülten, legtöbb helyt eredménytelenül. Igen! eredménytelenül; mert jelentéseik a legtöbb egyházmegyei gyűlés által — fontosabb egyházi ügyek miatt — háttérbe szorítatva, egyszerűen tudomásul vettek. A fenti bizottsági gyűlés elnöke teljesen megszűlt az egyház és iskolaügyek vezetése körül kifejtett munkásságában, mindazáltal egész ifjú hévvel hívta egybe az egyházkerület 1889. évi jegyzőkönyvének 61. sz. 8. pontja alapján a nt. tanügyi bizottságot. Tizenhét személy volt hivatalos, nyolc személy lett választott. Ha voltak is olyanok, kik alapos ok miatt maradtak távol, még is a tanügyi iránti közönyösség tündöklik itt.

Többen vannak, kiknél a fuvar is akadályozza a megjelenést. Az egyházmegyék, illetve az egyházkerületek nem tehetnének valamit a fuvar kiszolgáltatása ügyében?! Próbáljuk csak meg! visszahatás bizonyosan nem leend!

A mi a megnyitó beszéd kiemelkedőbb részeit illeti, nézzük csak részenként jegyzetekkel kísérvé.

„Célom a tanügy körébe tartozó állapotok megvizsgálása, az iskola szellemi, anyagi ügyeire vonatkozó — s eszmecsere által megtisztított — indítványok felterjesztése, az iskola szellemi s anyagi életéről minél világosabb kép előállítására.”

Mindenütt ezen célt kellene szem előtt tartani, nem pedig meglevő árnyékainkat rejtegetéssel annyira nagyítani, hogy végre magunk félemlünk meg saját árnyékunktól.

„Az iskola ikertestvére a prot. egyháznak. Az írás, olvasás, számolás mellett különösen prot. szellemben neveljünk. A jó erkölcs s vallásos ismeretek mellett a magyar haza, alkotmány, szabadsága iránti szeretetet a gyermek fogékony szívébe be kell csepegtetni.

Vajjon így gondolkozik-e minden prot. lelkész?! Sajna, de sok helyt az „ikertestvér” iránti szeretet a legkisebb mérvben nyilvánul. Avagy ikertestvér-e ott az iskola, hol a lelkészi parochia fénylik, az iskola roskadozó, padozatlan, felszerelést nélkülöző; hol a tanító fizetése 1/2-át teszi a lelkésznek; hol a vallásitanítás s erkölcsi nevelés elhanyagolása tapasztalható s a lelkész még sem siet a vallás-erkölcs súlyedő hajójának megmentésére a vallás tanítása által; hol községi, állami iskolák létesítésekor megfélejtkeznek feltételül állítani a prot. tanítót.

„Ha eljön az idő, midőn az állam magának fogja mondani az iskolákat s azok felett feltétlenül rendelkezend, még akkor is feltétlenül kinosunk leend s marad az iskola. A vallásos ismereteket, jó erkölcsbeni gyarapodást, prot. anyaszentegyházunk véren szerzett jogait illető tantervvel ragaszkodást akkor is nekünk, prot. tanítóknak lelkészeknek kell a gyenge múzsák szívébe beoltni. Válaszadásoknak nézünk elébe. A lelkészek munkaköre meg lesz nagyitva s ha akarjuk, hogy gyülekezeteink oldott kévékét szét ne hulljanak, sőt a prot. ker. hitben erősek, anyaszentegyházukhoz hívek legyenek; sokkal intenzívebben s lelkiismeretesebben kell munkálkodnunk.”

Ha minden lelkész így beszélne s ily érzéstől áthatottan cselekednék, nem lenne okunk félni a népiskolák államosításától. Különben még nem vagyunk oly közel — a mint sokan hiszik — a népiskolák államosításához. A távolságot erősen nagyítják az állami pénztárt terhelő sok oldalú követelések, a melyek a 19-ik század végén is elsőbbség a nevelésügynél. Avagy nem ezt igazolja-e az állami iskolák nem létesítése ott, a hol annak hanyagolása egyenesen a haza s társadalom békéjét veszélyezteti, hol a felekezetek a legjobb akaratuk mellett sem képesek iskolát létesíteni.

Ne féljünk az 1893. évi 26 tvciki §-aitól sem. Itéljünk elfogulatlanul s arról győződünk meg, hogy e §-okat a felekezeti tanítók reputációja mulhatatlanul megkívánta. De e §-ok nem célozzák közvetlenül az iskolák államosítását. Eddig is a prot. iskolák s egyházakkal volt s lesz legkevesebb baja az államnak. Ha eljön valamikor az a félelmes államosítás, bizonyára legutóljára fogja kívánni a prot. iskolákat.

Hogyan állnak a protestánsok az államosítással szemben? Nézzük csak! A lelkészek, világiak, főbb hatóságok közt két párt alakult. Az egyik párt látva a kor hala-

dása, művelődése által igényelt, ön erőnkől, a szeretet s halványuló áldozatkészsége által életetett egyházaink fenntartását veszélyeztető terheket; — bár fájdalommal, — hogy egyházat virágoztathassa, átadja az iskolát t. i. ott, a hol egyház és iskola együtt nem virágozhatnak.

A másik párt, még eleven színekkel festve látja a multat, rémet lát a jelenben is. Az annyi szenvedés és véren szerzett — bár sok helyt átlukgalt — autonómikus zászlót göröcsösen szoritja kebléhez s nem engedi az iskolát. Ha együtt küzdöttek annyi balszerencse közt, mért ne szenvednének tovább a jobb jövő reményében?

Melyik párt a bölcsőbb s okosabb...? Szerintem a jövőben a felelet. Annit igénytelen szemelyem is mondhat, hogy a kor nem is gőz, de villamos erővel halad. Vele mi is haladunk, vagy maradunk. Míg a maradás halált jelent a nemzet s egyház történelmében, addig a haladáshoz szellemi, anyagi erő s árgus szem kívántatik.

Végre így szól a megnyitó: „Lelkesedésünknek sokszor gátat vet ama paizsos férfú a szegénység, mely gyakran a földporához köti a kötelesség teljesítéséért lánzó lelket. Azonban ne feledjük: „Nyomás alatt a palma ágai hatalmasan szoktak kihajtani.”

„Lelkesétek! Tanító! Iskolai körlátogatók! Tanügyi bizottság tagjai! Működjünk híven azon a téren, melyre a bizalom állított; mert megnyugvást, boldog meglepedést a kötelesség hű teljesítése ad!”

A nt. elnök úr záró soraira csak ezzel felelhetek: „Legyen foganatos közöttünk, a te áldott beszéded és minden jóra intésed.”

Dicső Endre.

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

Kossuth halála. Tudvalevő, hogy a függetlenségi és 48-as párt mindazon tiszteletnyilvánítások megadását követeli a modern Magyarország most elhunyt szellemi megalkotója iránt, a melyeket a nemzet Deák Ferencnek, a trón és nemzet közötti kibékülés bölcs apostolának megadott. Deák Ferenc érdemei az 1876: 3. t. czikk által törvénybeiktatva; e törvényczikk elrendeli azt, hogy a miniszterium indítsa meg az országgyűlést a nagy férfú emlékére, mely az ország fővárosában lesz felállítandó, hogy a tett intézkedésekről s azok eredményéről az országgyűlésnek mindaddig évenként jelentés teendő, míg az emlék tényleg felállitva nem lesz.

Ezenkívül a temetésen az országgyűlés mindkét háza, Öfelsége képviselője, a kormány stb. hivatalosan vettek részt.

Ezzel szemben a Wekerle-kormány, tekintettel arra, hogy Kossuth Lajos haláláig megmaradt az 1849. április 14-iki nyilatkozat alapján, s az uralkodót törvényesnek el nem ismerte, eleve határozottan visszautasított minden oly követeléshez való hozzájárulást, melyhez a királynak közreműködése is szükséges volna, a minő bármely törvényhozási intézkedés, — mert tudta, hogy ilyenre sem ő, sem bármely más utána következő kormány rá nem vehetné a királyt. De visszautasított minden oly tervet is, melyhez a főrendiház közreműködése kívántatnék, igen bölcsen és tapintatosan abból indulván ki, hogy ezt a nemzetre gyászos, magasztos pillanatot ne tegyék ki a biztos és céltalan viszálynak, holott tudvalevő, mily érzelmeikkel viseltetik a főrendiház aulikus és klérikalís része Kossuth személye és emléke iránt. Ellenben hajlandó volt hozzájárulni a lentebbi pozíciókhoz, mint a melyek csak a képviselőház csatlakozását föltételezik, a tulajdonképi magyar nemzetet képviselő alsóház érzelmeiről pedig tisztában lehetett, s így, kinos visszautasítás, válság és bántó eszmecserek nélkül el lehetett érni, hogy a nemzet képviselve legyen hivatalosan az ő nagy jötevőjének temetésén, mert még egyszer hangzótjuk, a parlamentaris kormányzat alapjainak fogva a magyar nemzetet a képviselőház reprezentálja.

A Wekerle által elfogadhatóknak nyilvánított módokat a következők voltak: „hogy az elhunyt nagy hazafit a képviselőház a nemzet halottjának tekinti; hogy a képviselőház küldöttségileg vegyen részt a temetésen; hogy a ravatalra koszorút helyezzen a képviselőház; hogy a képviselőház a család iránt részvétét fejezze ki; hogy a temetés a képviselőház költségén eszközöltessék. Maga a miniszterelnök is hajlandó a képviselőházzal felszólalni és a nemzeti részvéthez a kormány nevében hozzájárulni.”

E tárgyban már Cap-St.-Martinba kiküldte a kormány Tisza Lajos és Fejérvári Géza br. minisztereket, hogy az ügyet terjesszék a király elé; de ekkor nagyon csekély eredményt voltak képesek elérni. Majd Wekerle maga ment Bécsbe s ott Kálnokyval s ő felségével tárgyalva, sikerült elfogadtatni mindazon előterjesztéseit, melyekhez a törvényhozásnak hozzájárulása s a király személyének bevonása nem szükséges.

Azonban — mint ellenzéki lapok írják — alig tért haza Wekerle Bécsből, az uralkodóház családi konferenciája elhatározta s erről a kormányelnököt a kabinetiroda távirati uton is értesítette, hogy a király nem egyezhetik bele abba, hogy akár a kormány, akár a törvényhozás hivatalosan részt vehessen Kossuth temetésén, sem abba, hogy a temetés költségei a záró számadásban számoltassanak el, mert ez is törvényhozási intézkedést föltételez. E megtagadással állítólag következő szempontok vezették volna az uralkodót: tekintet a szövetséges német császárra, mely már Kőszegen sem volt kelvező véleményvel a magyarokról s a ki előtt a király nem tűnhetik föl úgy, mint a ki nem irányadó az országban; tekintet Ausztria népeinek érzelmeire, melynek épügy, mint a dinasztának, Kossuth engesztelhetlen gyűlölöje volt; tekintet a hadsereg érzelmeire, mely Kossuth ellen, mint „lázdó” ellen harcolt.

Megvalljuk, mi, kik nemrég hivatkoztunk az uralkodói nagylelkűsége s fenkölt bölcsesége, melynek szeretett királyunk annyiszor adta jelét. ezekben a hírlécsken binni nem tudunk, ezt az indokolást meg nem történtek tartjuk.

Mert Magyarország volt eddig is az osztrák magyar monarchiában a hármass szövetség legantortihaltanabb híve

s a mint eddig megmaradt hű és lojális alattvalónak és szövetségesnek a mellett a nagy, hála, kegyelet és rajongó szeretet mellett, melylyel Kossuth iránt viseltetett, ép úgy megmarad ezután is, ha a hála és kegyelet erkölcsileg kötelezett adóját leteszi a nagy halott ravatalára; alkotmányos államban a király személye ugyan magasztos, szent és sérthetetlen, de épen az alkotmányosság elvénél fogva nem kizárólag irányadó, mert ez az abszolutizmust jelentené; a magyar nemzet valóságos pietással igyekszik a király érzelmeinek meg nem sértésén, de a nemzet érzelmei is tekintetbe vételt igényelnek; Ausztria népeit Kossuth nem gyűlölte, csak azt az osztrák szellemet, mely Magyarországot gyarmatának tekinti; a közös hadsereg érzelmeire való hivatkozás pedig egy részt azt a gondolatot költi föl bennünk, hogy nem emlékszünk oly esetre, midőn magas helyről a hadsereggel szemben a nemzet érzelmeire hivatkoztak volna, másrészt a „lázdó” szó emlegetése annak a fatyolnak föllebbentése, melyet 1867-ben király és nemzet borított a szabadságharc eseményeiből azokra, melyek a béke, szeretet és bizalom érdekében feledést igényelnek; de nem szerencsés a „lázdó”-val szembe állítása a közös hadsereg érzelmeinek azért sem, mert e „lázdók” közül ma mar sokan ama közös hadsereg előkelő tisztjei; végre az egész indokolásban látunk német császárt, Ausztriát, közös hadsereget, csak azt nem, a mi itt legfőbb — a magyar nemzetet.

Épen azért előtünk egyszerűen hihetetlen az ellenzéki lapok eme közlése, annál inkább, mert a félhivatalosnak ismert „Budap. Correspondenz” e tárgyban következőket írja:

„A magyar közélet egyik legnagyobb, kimagasló alakja ma az önvalasztotta számkivetésben, Torinóban örökre lehunyt Kossuth Lajos ma este 11 órakor meghalt. Magyarország gyászba borul. Nincs is semmi kétség, hogy az egész nemzet méltóan kifejezést fog adni mély gyászában, őszinte kegyeletének a jobbagység eltörlése és a jogegyenlőség megalkotása e diadalmas bajnokával, az első magyar alkotmányos felelős kormány pénzügyminiszterével szemben. Az országgyűlés két háza részvétet és vesztesség felett jegyzőkönyvileg is nyilvánítani fogja és tudatni fogja azt a család tagjaival. Koszorút fog küldeni a nagy férfú ravatalára s a haz tagjai részt fognak venni a temetési ünnepélyen. Ha csak a család másképi nem intézkedik vagy erre vonatkozólag végrendekezési akadályok fenn nem forognak, bizonyára hazahozandók, akár most azonnal, akár későbbben Kossuth Lajos hűlt tetemei és magyar földön adandók át az örök nyugalomnak. Sietni fog az egész magyar népsáradal, hogy egyrészt az egész gyászszertartás költségei fedeztessenek s másrészt, hogy Kossuthnak méltó emlékszóbor emeltessék. Arra azonban, úgy hiszük senki sem gondol, hogy a törvényhozás, mint ilyen oly határozatokat hozzon, melyeknek érvényéhez a koronának külön szentesítése is szükséges, azon korona hozzájárulása, melynek törvényes voltát és alkotmányos jogosultságát hisz éppen Kossuth tagadta életfogytig.”

A képviselőház, értesülésünk szerint, pénteken, márc. 23-án, d. e. 10 órakor ülést tart.”

Különbben a függetlenségi párt — mint a „B. H.” írja — 2000 forintot gyűjtött Kossuth holttestének a bebalzsamozására s 20000 frt áll rendelkezésére a temetésre.

Sajátságos taktikázó, fel és le egyaránt kedvesnek lenni akaró politikát követ e kérdésben is Apponyi s a nemzeti párt. Erre nézve legértéktelenebb, ha saját pártja lapjának nyilatkozatát szóról-szóra adjuk:

„A nemzeti párt vezére megmaradt annál az álláspontjánál, hogy Kossuthnak minden tiszteletet meg kell adni, a mi a király személyét nem érinti, de minden oly tiszteletadástól tartózkodni kell, mely a királytól hozzájárulást követel, mert semmi esetben sem szabad ellentétbe hozni a nemzetet a királylyal és viszályt támasztani e kettő között. E szerint a függetlenségi pártnak és a kormánynak engedte át Apponyi az iniciatívát, mely őket illeti meg. A nemzeti párt azonban a maga részéről minden tiszteletadásban részt fog venni s elnöke, Szentiványi Árpád vezetése alatt diszes küldöttséget meneszt haladéktalanul Turinba. Koszorút helyez a ravatalra s a párt érzelmeinek és részvétének a képviselőház ülésén maga Apponyi fog kifejezést adni.

A szabadelvű pártban erős a félelem, hogy nagy bonyodalmak lesznek s a válság bajosan lesz elkerülhető. Sőt már egyes lapok Wekerle teljes elkedvetlenedéséről és lemondási szándékáról írnak.

Azonban ez legkevésbé sem valószínű, sőt az újabb hírek szerint a főrendiház is koszorút fog tétetni a ravatalra s ezzel dokumentálja, hogy túlnyomó többségében együtt érez a nemzettel.

Hogy hol lesz a temetés: itthon-e, vagy Turinban, e pillanatig nem tudható. Mindenesetre fölemelők azok a hírek, melyek a külföld részvétéről érkeznek. Nemesak a világlapok kísérték folytonos figyelemmel a század egyik legnagyobb férfának halálát, hanem a turini tanács elhatározta, hogy a Pantheonban, hol Piemont jelesei nyugosznak, diszshelyet ad a nagy száműzöttek; az „Egyesült Államok” kormánya pedig, mely oly vendégarbátsággal ölelte keblére 43 évvel ezelőtt, a temetés küldöttel képviselteti magát.

Kossuth-gyász országzserte. A képviselőház nagypénteken délelőtt tart ülést s ott határoz a nemzeti gyászban való részvétellel vonatkozólag. A főrendiház meg nincs összehívva, de mint a „B. C.” tudatja, az is jegyzőkönyvileg ad kifejezést érzelmeinek s koszorút küld a ravatalra. A főváros a gyászlobogók ezreit tüzte ki, s magát hivatalosan nagyobb küldöttség által fogja képviseltetni; Pestmegye, melynek Kossuth egykor követe volt, szintén rendkívüli gyűlés összehívására kéri föl Beniczky főispánt, valamint Kassa városa Péchy Zsigmondot, főispánját. A függetlenségi párt Bartha Miklóst és Meszlény Lajost küldi Turinba. A sárospataki főiskola tanári kara, mint tegnap írtuk, egy hónapi, az ifjuság három hónapi gyász viselését határozta el, s gyászfátyollal vont a Kossuth jogászok lakóházán az ifjuság által még 1892-ben elhelyezett emléktáblát. Kétségtelen, hogy a nemzet gyász országzserte oly mértékűt fog ölteni, a mely pártját ritkítja.

Kossuth temetése. A Kossuth-család nem ellenzi, hogy a nagy halott hamvai haza szállitassanak, ha ez a közhajnak megfelel. Ez esetben neje s leánya porhamvait szintén exhumálnák és Magyarországra hoznák.

A Kossuth-könyvtár és a függetlenségi pártok. A Kossuth-könyvtár megvételére az akciót megindította az Eötvös-féle függetlenségi párt, a pártok elnökeit s egyes tagjait magánúton ugyan felszólítottak adakozásra, de hivatalosan a pártok nem lettek felszólítva s a függetlenségi pártnak csak két tagja: elnöke, Justh Gyula és Szluha István vett részt az adakozásban. Ellenben az alapító-levélben, elég helytelenül, mégis pártok szerint csoportosították az adományok. Ebben a függetlenségi anyapárt szándékos rosszakaratot látott s a f. hó 20 diki képviselőházi ülésben követelte az alapító-levél kijavítását, Kossuth, illetve halála esetére családja értesítését. Ebből az ügyből aztán valóságos kinos parlamenti botrány fejlődött ki. Kossuth, kit szellemi vezérökül szerezett a függetlenségi párt minden árnyalata feltüntetni, már ekkor, a messze távolban kinos agóniában hörgött, vergődött s e partáryalokat, mint a rozsgyermekek, veszekedtek, civódtak egymással a nagy haladoklónak úyszólván halalos ágyánál. Hát az a belső meghasonlás, az a személyes harc, mely a függetlenségi eszmék hívei között oly ádázul folyik, előbb-utóbb elidegeníti a nemzet ama részét is, mely e zászló híve volt, először a parttól, s aztán alighanem magától is. „Discordia maxime res dilabuntur.”

Kegyeletlenség. Írtuk, hogy a sárospataki ev. ref. főiskola tanári kara s ifjusága rögtön, hogy a lapunkhoz érkezett sürgöny alapján értesült a nemzetet ért óriási veszteségről, mely méltóképen adott kifejezést melységes gyászában. Bezzeg másként tett a kassai kir. jogakadémia érdemes igazgatója, Klekner Alajos dr. ki, mint a „Felső-Magyarország” írja, még gyászlobogó kitézését sem engedte meg az akad. ifjuságnak a jogakadémia épületére, azzal az indoklással, hogy a jogakadémia — állami intézet. Az akad. ifjuság táviratilag kért engedélyt a vallás- és közokt. miniszterrel a gyászlobogó kitézésére. Hát azt hiszi az igazgató ur, hogy ő arra van hivatva, hogy lojálisabb legyen, mint a kormány s az országgyűlés két háza? Hogy ő elég hatalmas arra, hogy a magyar államot és a magyar nemzet közérületét szembe állítsa? „Sic non itur ad astra.”

A király és a szabadelvű nagygyűlés. A március 4-én megtartott szabadelvű nagygyűlés első határozatképpen ö Felsége iránt való hódolatának adott kifejezést. Március 19-én Orczy Béla báró, mint a nagygyűlés volt elnöke, Wekerle miniszterelnöktől azt az értesítést kapta, hogy a király Cap-Martinben kelt legfelsőbb elhatározásával a hódoló üdvözléért köszönetét nyilvánította.

A polgári házasságról szóló törvényjavaslat fölötti általános vita e hó 19-én befejeztetett. Az utolsó szónokok már tisztán reformellenesek voltak, kik azért nyujtották a vitát, hogy a szavazás husvét utánra maradjon. Mert sokan abban is reménykedtek, hogy a Kossuth halálával beáll bonyodalmak vagy a koronával hozzászóló összeütközésbe a kormányt, vagy a függetlenségi és 48-as pártot a reformjavaslatokra vonatkozó támogatásról fosztják meg s a Wekerle-kormányt ez incidens vihara még a szavazás előtt elsöpri, s akkor aztán a polgári házasság kérdését 20 esztendőre megint el lehet tenni pihenni — „ad majorem Cleri gloriam.” Hiszük, hogy körmönfont számításuk épügy esütörtököt mond, mint annyi más.

Sopronmegye új főispánja. Soproni hírek szerint Simon Ödön alispánnak főispánna való kinevezése bevégeztett tény. A kinevezést tegnap terjesztették Bécsben a király elé.

Mármaros és Hont főispánjai. Mármaros megye főispánjává Rosner Ervin brt, Hontmegye eddigi tapintatos, szerencsés kezű főispánját nevezte ki a kormány. Utózáva, a köztudomásra jutott hírek szerint, Horváth Béla országgyűlési képviselő volna kizemelve, de ettől a kinevezetéstől annyira megijedtek a hontiak, kik a Majthényi főispánsága idejében a legádázabb tusakodások rabjai voltak s kik e kinevezéssel e korszak visszavertétől félnek, hogy nagy küldöttség kereste föl Wekerlet és Hieronymit, hogy adjon nekik más főispánt, ha már Rosnert nem hagyhatják meg náluk, a mit leginkább óhajtanának. Hieronymi s Wekerle szerint a főispáni kinevezés még nem bevégeztett tény s ennél kizárólag a megye békéjére s a közigazgatás érdekére lesznek tekintettel.

Kossuth temetésére vonatkozólag lapunk zártakor arról értesülünk, hogy a nagy halott hamvait csakugyan haza szállitják. A temetés Budapest főváros holtcségre fog történni, a drága poroknak diszshelyet jelölnek ki s feléjük a Deákéhoz hasonló mauzoleumot állitának.

Külföld.

Olaszország. A mult héten nagyobb sikkasztást követtek el Péter-filleg körűl. Most újabb sikkasztást jelentenek. Fustma főpéntárnok, a Szent György-rend nyakkeresztése s a szent sir lovagja, a fővikáriussal írásban tudatta, hogy a Szent Péter-templom közelében megróhanták s elrabolták tőle 150.000 lírát, a mit a Péter-filleg központi pénztárába akart beszállitani. A megróhánás állítólag oly váratlanul történt, hogy a támadó személyleírását képtelen megadni. Végül azt kéri Fustma, hogy ne tegyenek ellene bünvádi följelentést, mert a pápa alattvalója lévén, szegyenlene a királyi törvényszékek előtt megjelenni. Tényleg eddig nem is tettek ellene följelentést, noha mindenki tudja, hogy sikkasztás forog fenn, mert azt remélik, hogy Fustma gazdag rokonai az elszikkasztott összeget meg fogják téríteni.

Szerbia. A hivatalos cáfolat dacára a kabinetválság fennáll. Mijatovic pénzügyminiszteren kívül Nesics közoktatasügyi miniszter is vissza akar lépni. Sőt valószínű, hogy Simics miniszterelnök, a kit ma sürgösen visszahívtak Bécsből, az ös-kabinet lemondását fogja benyújtani. A küszöbön álló miniszterválság jeléül tekinthető az is, hogy a Simics kormányfó létrejött Rodolup félhivatalos lap ma megszűnt.

Belgium. A király elfogadta a klérikalís miniszterium lemondását. Semleges miniszteriumot fog kinevezni, a kamarát feloszlatatja. Különbben a király egészségi állapota igen rosszra fordult.

A német császár Abbáziában. A német császár érkezésének helyét még senki sem tudja. Koch, a „Moltke” hadihajó parancsnoka holnap fojza Batthyány Lajos gróf kormányzóval tudatni, vajjon Mattugheban vagy Fiumében száll-e ki a német császár s onnan menne Abbáziába.

ORSZÁGGYÜLÉS.

(Március 19.) Az elnöki előterjesztések után következtek a napirend: a házassági jogról szóló törvényjavaslat általános tárgyalása: *Bolgár Ferenc*, még akkor is a kormány javaslata ellen szavazna, ha a kormányt az igazi szabadelvűség eszméje indította volna egyházi politikai akciójára, mert nem járulhat ahhoz, hogy önző politika kedvéért a polgári és vallási társadalmat szétrobantsák, a katolikus egyházat megalázzák s mert ellenzéki álláspontja nem fűt össze a kormány támogatásával. Csatlakozik Apponyi határozati javaslatához, a kormány javaslatát pedig nem fogadja el.

Márkus József nem fogadhatja el a javaslatot, mert a kormány taktikáját látja benne. A kötelező polgári házasságot a nép erkölcsi megrontójának tartja. Apponyi határozati javaslatához csatlakozik. *Drakulics Pál* visszautasítja azokat a támadásokat, melyek politikai pártok, egyházak és nemzetiségek ellen irányultak. Hivatkozik Visontai Soma beszédére, ki a nemzetiségek ellen kovácsolt argumentumot a polgári házasságból. A szerbesség nincs ellentétben a magyar állammal és a hazával. Végül kijelenti, hogy mint legkevésbé veszélyes, a kiegészítő polgári házasságot tartja.

Heckenast György követeli mindenképp felett és mindenekelőtt az ország függetlenségét. Ha ezt megadják, megszavazza a kötelező polgári házasságot is. De a javaslat ellen sok aggálya van. Már is sok bajt okozott, hát mennyi galibát fog ezután csinálni! Ily körülmények között a javaslatot nem támogathatja. *Elnök* erre az általános vitát berekeszti, mivel többen már nem jelentkeztek szólásra. A záróbeszédet husvét utánig elhalasztottnak jelenti ki a Ház hozzájárulásával s végül megjegyzi, hogy a jegyzőkönyv hitelesítése végett holnap délelőtt 12 órakor ülés lesz. Ezzel az ülés bevégeződik.

(Március 20.) *Bessenyei Ferenc* a közoktatásügyi bizottság részéről betérjeszti a gyermekek vallásáról szerkesztett jelentését, hogy annak idején napirendre tűzessék. *Papp Elek* még napirend előtt előterjeszti a függetlenségi és 48-as párt panaszát a Kossuth-könyvtár ügyében, azt a panaszt, hogy az eljáró bizottság matadorai: Eötvös Károly, Herman Ottó és Helfy Ignác e pártot, benne saját elvtársaikat irányatosan mellőzték az adományok gyűjtésénél és utóbb kormányilag cégezték ki az adományok kimutatásakor.

E vádakkal szemben védelemre *Herman Ottó*, mint a Kossuth-könyvtár bizottság egyik tagja, áll fel. Eötvös Károly távollétében kijelenti, hogy egy bizalmas levélben akként voltak felállítva a feltételek, hogy a gyűjtésnek a legrövidebb határidő alatt meg kell kezdődni és be kell fejeződni. Majd elmondja azt is, hogy Kossuth Lajos óhajtott tudni, kik adakoztak s a szerint állította össze szülő a jegyzéket, körök szerint csoportosítva. Az okiratba ez Kossuth Lajos egyenes felszólítására került. Végül kijelenti, hogy ez az ügy szerinte nem a Ház elé tartozik. *Justh Gyula* és *Podmaniczky Frigyes* hozzászólása után *Horváth Gyula* kéri a Házat, hogy a haladó ember iránti tekintetből térjen a Ház napirendre ez ügy felett, melyhez hasonló vitát nem tud a történelemben. *Olay Lajos* is ezt tartja. Az ülés végén *Visontai Soma* *Drakulics Pál* tegnapi reá vonatkozó szavaival kijelenti, hogy ő a szerbeket hazafiatlansággal nem vádolta. *Drakulics* viszonzalása után, a Ház abban állapodott meg, hogy a legközelebbi ülés *április 2-án* legyen. Ezzel az ülés bevégeződik.

UJDONSÁGOK.

Lapunk mai számához mellékelten küldjük szét mindazon előfizetőknek, kik legalább negyedévre sorakoztak zászlónk alá, „Husvét” című ünnepi mellékletünket, melynek ára nemelőfizetők részére 40 kr. A kötet tartalma: *Husvét*. Költemény *Szabolcska Mihálytól*. A bús szentesi pap. Elbeszélés *Szabó Józseftől*. Alocé. Fantasztikus rege *Csengey Gusztávtól*. Tavaszvárás. Költemény *Sántha Károlytól*. *Margit házassága*. Elbeszélés *Vértési Gyulától*. *Mikropolis*. (Egy álmodozó tragédiája.) *Zempléni Árpádtól*. A Felföldön e szív. Költemény. *Burns* után angolból *Senex*. A „Husvét” terjedelme két nyomtatott ív, papírja, kiállításra méltó a sárospataki főiskolai nyomda régi hírnevéhez. Szellemi tartalmáról a felsorolt nevek kezeskednek. Minket öröm tölt el, hogy adott ígéretünket így válthattuk be. *Egyszersmind kérjük előfizetőinket, hogy a „Husvétot” megőrizni szíveskedjenek, hogy majd annak idején a pünkösdi és karácsonyi ünnepi mellékletet hozzácsatolva, díszes és értékes szépirodalmi kötetre tegyenek szert.*

Lapunk legközelebbi száma a kettős nagy ünnep miatt csak szerdán, március 28-án fog megjelenni.

A reklámot nem szeretjük sőt kerüljük, annyit azonban nyugodt lélekkel elmondhatunk, hogy az „Órállo” közönségét fáradszóról igyekszik szolgálni. E héten keddi 1 1/4 íves, mostani a melléklettel 3 1/2 íves rendes számokban s a Kossuth halálát jelentő, majdnem egész íves rendkívüli kiadásunkban igyekeztünk olvasóinkat az eseményekről tájékoztatni.

Ily munka és áldozatok után bizony jól esik az a nem keresett, teljesen önként jövő elismerés, melyben a „Dunántúli Protestáns Lap” folyó évi 11. száma részesít, midőn így ír lapunkról: „Egy valódi liberális és protestáns szellemű politikai lap. Ezt a szép és valóban sokat mondó jellemzést méltán csak egy lap érdemli meg hazánkban s ez a Sárospatakon megjelenő „Órállo” című újság, melyet dr. Bartha Béla jogtanár szerkeszt kiváló gonddal, szakértelemmel s magas célokhoz méltó lelkesedéssel. Ennek a lapnak nem volna szabad hiányozni egy művelt protestáns család köréből sem; épen azért

legmelegebben ajánljuk összes olvasóink szíves figyelmébe, sőt kérjük őket, hogy különösen világi hitsorsosaink körében való elterjesztését minden módon elősegítsék. Sokat érne, ha e hetenkint kétszer megjelenő lap a méltán megérdemelt széleskörű pártfogás folytán napilappá alakulhatna át.”

Igen köszönjük lapársunk nagyértékű elismerését; örülünk annak, hogy az „Órállo” negyedévi pályafutása alatt ezer gondok és nehézségek között idáig emelkedhetett. Mi a magunk részéről valósággal visszaélünk csekély szellemi s fizikai erőnkkel a kitűzött nagy célok hűséges szolgálatában, sőt ráadásul nagy anyagi áldozatot is hozunk lapunk fentartása érdekében, — abban a reményben, hogy csakugyan eljő az idő, midőn az „Órállo” mindenfelé megismerik s megértik s csakugyan nem lesz művelt protestáns család, melynek köréből hiányoznék; hogy eljő az idő, midőn „a széles körű pártfogás napilappá” teszi. Nem a magunk anyagi előnye kívánatja ezt velünk — becsülettel munkát másutt is lehet kockázat nélkül értékesíteni, hanem azon eszmék érdeke, melyekre felelünk.

Persze a közönség egy része azt mondja: lenne csak napilap, majd támogatnók. Mi meg azt mondjuk, ha eddig méltónak ítéltetek, támogatatok, majd akkor adunk mi napilapot is. Mi nagy töké nélkül, a szellem és munka erejében bizakodva egyedül, többet nem tehetünk — ez a több a közönségen áll.

A „Nemzet” e hó 18-iki számában közrebocsátott ama szenzációs hírt, hogy *Steiner Bódog* h.-búdi illetőségi newyorki kereskedő saját leányát vette volna nőül, egy hozzánk beküldött értesítés kohlmannynak nyilvánítja.

Gyász hírek. *Szentmihályi József* monostói ref. lelkész neje sz. *Mészáros Terézia* élete 53. házassága 31. évében elhunyt. Férje s 3 gyermeke siratja. — *Pakán Lajos* lajos-falvi községi tanító f. hó 18-an jobb létre szenderült. Fiatal, jó magyar tanító volt azon a nemzeti-ségi vidéken. Neje s 5 árva gyermeke gyászolja.

Morzsnányi József budapesti díszműves cég (kigyó-utca 8.) Kossuth-gyászjelvényeket bocsát forgalomba, arcképpel, ezüstölt, vagy oxidált bronzkerettel és tüvel. egyszerűbb 20 kr. díszesebb 30 kr.

Megyei monografia. Jász-Nagy-Kun-Szolnok megye elhatározta, hogy a vármegye monografiáját megírattja. A mű tíz fejezetre, 500 nyomtatott oldalra terjedne s tiszteletdíj 3000 forint volna.

Párbaj. *Szentesen*, mint a „Budapesti Hírlap” az E-k nyomán írja, a napokban véres kardparaj volt *Sima Ferenc* országos képviselő és *Novák Antal* uradalmi ügyész között. A párbajban mindkét fél súlyosan megsebesült. A párbajra *Novák* ama vádja szolgáltatott okot, hogy *Sima Ferenc* bizonyos bérleti pénzeket nem szolgáltatott be a Pallavicini uradalom pénztárába.

Szerencsétlenség a vasuton. E hó 17-én a Zimonyból Belgrádba robogó gyorsvonatról a maga kezeivel felnyitott ajtón *Nikolics Dusan* lókereskedő kiesett a pályamentén levő szelvénykaróra, mégpedig oly szerencsétlenül, hogy feje darabokra zúzódtott és *Nikolics* a helyszínen halva maradt. A sötétben nem is vették azonnal észre a balesetet, hanem csak később bukkant a holttestre egy lámpással arra menő úr.

A szabad liceumban mult hétfőn este *Gelléri Mór* tartott előadást. A negyvenes évek iparmozgalmáról beszélt s különösen *Kossuth Lajos*nak a magyar ipar érdekében akkor kifejtett munkásságáról.

A tanítók fizetése. A községi és felekezeti tanítók fizetésének rendezése most folyik. A közoktatásügyi miniszter intézkedéséből ama tanítók fizetése, a kiké nem rug a minimális 300 frtra, államsegélyvel egészítették ki. Ilyen tanító sok van; némely községben nem kapnak többet évi 140—160 forintnál. A közoktatásügyi miniszter rendeletéből most a megyei tanfelügyelők bejárják a vidéket és részletes kimutatást készítenek a tanítók javadalmazásáról.

Kairó mellett a dahsuri téglapiramisban rengeteg arany kincsét találtak, mely II vagy III *Uzortezon* faraóé leketett. A kincs masszív arany tárgyakból áll, melyet drágakövek és gyöngyök díszítenek. Azt hiszik, hogy ha azt a kamarát felbontják, melyben a faraó mumija fekszik, itt még nagyobb kincsekre akadnak.

Beregszász város, képviselő-testülete — mint ép e percben értesülünk — f. hó 22-én rendkívüli közgyűlést tartott nagy hazánkfia *Kossuth Lajos* elhunyt alkalmából. Dr. *Buzáth Kamil* polgármester indítványára határozattá lőnek: a képviselőtestület táviratilag fejezi ki *Kossuth Lajos* Tódornak részvétét, — a nemzet nagy halottja, *Beregszász város* díszpolgára, — *Kossuth Lajos* elhunytja felett; a temetésén, ha külföldön történik, a város polgármestere által képviselteti magát, — ha pedig hazánkban, 12 tagú küldöttség által — s koszorút küld az elhunyt koporsójára; a helybeli ev. ref. lelkész felkértek, hogy a temetés napján gyász isteni-tiszteletet tartson, melyen való részvételre a városi összes testületek és hatóságok hivatalosan felszólíttatnak; a temetés napján a kereskedő polgárok egész napra csukva tartásuk üzletüket; míg a nagy halott ravatalán fekszik, a köz-helyeken minden zenélés betiltatik. Határozatott, hogy *Kossuth Lajos* halálának évfordulóján minden évben a ref. egyház részéről gyászima, a város részéről közgyűlés tartassék; hogy a háztulajdonosok házukra egyetemesen gyászlobogót tűzzenek, s a képviselő testületi tagok gyászjelvényt hordanak.

A gyűlésen jelen volt beregmezei bizottmányi tagok aláírásukkal ellátott kérvényben, *Lónyai Sándor* főispán távolléte miatt *Jobszthy Gyula* alispánál, rendkívüli megyei közgyűlés egybehívását sürgetik, melynek tárgya az országgyűléshez intézendő kérvény szerkesztése, melyben Bereg vármegye *Kossuth Lajos* érdemeinek törvénybe foglalását kérelmezi.

A megyében a gyász általános s az oroszok falvakban is szívből öszinte, Tarpa mezőváros nevében két polgár utazik a megboldogult koporsójához — *Turinba*. Mindkettő saját költségén.

Germanizáció. Lapunknál panaszt emeltek a miatt, hogy *Vöröss Kálmán* budapesti szállító- és bizományos-cég egy itteni tősgyökeres magyar polgárnak magyar megrendelésére magyar nyomtatású szállító levélen német címkéssel s tartalom-jelöléssel szállított árukat. Van ám nekünk elég magyarosítani valónk *Zemplénvármegyében*. Mi lesz velünk, ha a budapesti speditor urakat is nekünk kell figyelmeztetni, hogy Magyarországon élnek?

Székvárosi levél.

A GYÁSZNAP.

Budapest március 22. reggel.

Komor, ünnepélyes gyász ül a főváros utcáin e pillanatban; nemcsak a tavaszi nap derűs fénye, hanem egy sejtelmes érzés közönsége csalja ki az embereket házaikból. Gyászlobogók erdeje integet busan a fényes paloták sorain s a kirakatok fekete drapériái villamos izzó lámpák ragyogása közt övezik a turini nagy halott vonásait.

Tegnap éjjel jött meg az utolsó, a megmásíthatlan hír, hogy *Kossuth Lajos* bevégezte földi pályafutását, neve átment a népek szívének örökkévalóságába, hogy minden időkre egyesüljön legnemesebb dobbanásával. Egy nyughatatlan ösztön félelme tartotta talpon egész éjen át a főváros lakossága jó részét s kavéházakban, nyilvános helyeken minden érkező új vendég megpillantására csak egy kérdés lebegett minden ajkon: „él-e vagy meghalt?” Óriási izgalom hatásával röppentek pillanat alatt szét az óráknént érkező bulletek, melyek a nagy beteg titáni szenvedéseiről szóltak s mint nagy fekete madarai az éjnek, baljóslatuan suhantak házról-házra, utcáról-utcarra, hogy belopózzanak az aggódo emberek szívébe s megremegtessék a biztos léptekkel közeledő katasztrófa előtt.

Bent a belváros szívében, a központi táviró hivatal fülföld folyósein várakozott a táviratokra a hírlapírók kis csapatja, türelmetlenül, kétségek között. Hisz az utolsó táviratok már a rezignáció sötét hangján jelentették, hogy a halálhírvadás már csak percekig tarthat s a forradalom nagy Prometheusza életén ragódo saskeselyű gyorsan halad munkája bevégezése felé. Minden érkező sürgőnyt lázban remegő kezek kapdosnak el s könyvtől elboruló szemek betűznek végig, de remény nincs többé, csupán az eltörölhetetlen bizonyosság aggódo, félnék előérezete.

Egyszer aztán kiröppen a néma éjszakába a régóta rettegett hír: „*Kossuth Lajos* nincs többé.” Ki hozta, ki mondta ki először? senki sem tudja. Szétrebbenő csoportok szélednek el mindán irányban, feszült arcukon néma kérdéssel keresve a bizonyosságot.

Bár oly valószínű, senki sem meri hinni. Oh hogy ez egyszer nincs cáfolat, mely nyomon kövesse a kérelmetlen igazságot; némán bólintja rá a szembejövő e tövona hír megerősítését; az emberek egymásra néznek és senki sem tud szólni, mintha a kimondott szó egyszerre föltépné mindazt a százados sebet, melynek hegesztő írja volt eddig ez a név: *Kossuth Lajos*.

Es mintha a turini halott lelke egyszerre országokat átrepülve idehaza teremne s végig lebegne neszletlen suhanásával fejünk fölött utcákon, kavéházakban: feltűnik a sötét hirnök, a gyászkeretű újságlap, nem engedve többé semmi kétséget a vigasztalan valóság felett. Elhal a beszéd, el a zene és dal, az imént kiröppent élé jéggyé fagy — amott egy szegény cigány kapja elő kését, hogy végigmetszse vele meg zengő négy burját, itt meglétt férfiak esnek sirva egymás nyakába, vagy kiöntik csöndesen poharuk tartalmát s mély gondolatokba merülve hajtják tenyerükbe fejüket.

Most egyszerre örült dübörgéssel indul meg a szárguldó fiakkerek hajszája, hirt hozva és hirt vive a város legtávolabb eső részeibe. Szakadatlan robogással iramlanak végig a kihalt és néptelen utcákon, klubokba és magánházakba hordva szét a szomorú postát. Legelső, mely kitűzte a gyászlobogót, az országos kaszinó volt, ezt követték gyors egymásutánban a „Magyarország” szerkesztősége, a „Budapesti Hírlap” szerkesztősége, az „Athenaeum” stb.

Igy virradt a megrendítő halálhír első hajnala a főváros mitem sejtő lakosságára. Mikor aztán a kora reggeli órákban megjelentek a fekete keretes lapok, a nemzet szíve Budapest gyásza impozáns megnyilatkozásában tárult fel az ébredő óttos előtt. Ott lengett a reggeli szélben a nemzeti kaszinó nagy selyemblobogója, ott a Károlyiak, Szapáryak, Wenkheimok fényes palotáin s a polgárok ezreinek házán. Virágárusok kirakataiban kincsei ékeskednek a fekete és nemzeti színű szalagoknak. *Turinba* zarándokoló küldöttségek és magánosok kegyeletének jelei, sokan gyászfátyolt hordanak kalapjaikon, karjaik körül s egész nap hullámlzik a nép az utcán valami nagy sejtlem hatása alatt, melyet mindenki érez, de mely fölül senki sincs tisztában. Zeneszó nem hallszik ma a főváros mulatóhelyein s az orpheumok és chantantok dorbézőló népe, mintha kihalt volna a közös és főlemelő gyász ezen ihlett pillanatában.

Csak az állami és a katolikus intézetek tüntettek hideg közönytlyel a nagy halott emlékével szemben. A „Magyar Allam” az egyetlen egy lap, mely gyászkeret nélkül jelent meg s a katolikus intézetek ormán szemünk hiába kereste a gyász jelvényeit. A nemzeti muzeum homlokzatán kitűzött lobogót sokan a főrendiház kegyelete tényének vették, de ez csalódás, mert azt a magyar nemzeti muzeum tűzette ki.

Fájdalom, nem is folyhatott le e nap a megbotránkozott cynizmus némely felháborító tanuságtétele nélkül, s ezek legszegenyesebbek a nemzeti színház vezetőségének azon minden kegyeletet sértő intézkedése, hogy a mai napra előadást hirdetett, a mikor a *Somossy orfeuma* is becsukatta ajtóit. Az intendánsnak e kvalifikáhatlan eljárását a legelkeseredettebb hangon pertraktálták minden körben, de különösen a fiatalság körében, mely az ingerültség hatása alatt elhatározta, hogy hatvan tetőtől talpig gyászba öltözött ifjat állítat a színház bejárója elé, kik a gyüendő közönséget egyenként lebeszéljék az előadás megtekintéséről. Még drasztikusabb megtorlást tervezett az „*Otthon*” írók és hírlapírók köre *Rákosi J.* vezetésével, mely terv az 1848. márc. 15-nek lett volna egy második kiadása, azzal a különbséggel, hogy itt néhány ifjú írónak azzal kellett volna a színpadra rohannia, hogy hangosan, a néző közönség füle hallatára bélyegezzék meg a lojalitásnak ez undorító farkosóvalását. Némelyek már készen tartogatott bombáról is beszéltek s valóban szerencsés véletlennek mondható, hogy utolsó percben e készülődések hallatára az intendáns is beadta derekát, de az előadás abbanmaradását hirdető cédulákon azért nem merte az elhalasztás valódi indokát bevallani, hanem hirtelen létrákat, seprőket hurcoltatott elé s rögtyűzött taktárással leplezte felsülését.

Passer solitarius.